09/07/2021

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο μετά την συνθήκη της Λωζάννης

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

Τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱεροθέου

Συνήθως πανηγυρίζουμε τά θριαμβευτικά ίστο-ρικά γεγονότα πού συνετέ-λεσαν στήν ἐλευθερία καί τήν συγκρό-τηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἀλλά ξεχνᾶμε ὅτι αὐτοί οἱ ἀγῶνες καί οἱ νίκες εἶχαν σοβαρό ἀντίκτυπο στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

Αὐτό τό βλέπουμε στά γεγονότα πού ἔγιναν στούς Ρω-μηούς τῆς Κωνσταντινοπόλεως, τούς Πατριάρχες καί τούς Ἀρχιε-ρεῖς μετά τήν ἐξέγερση τῶν Ἑλλήνων τό 1821, μετά τούς Βαλκα-νικούς πολέμους μέχρι τήν Μικρασιατική καταστροφή (1912 -1922), καί μετά τήν συνθήκη τῆς Λωζάννης (1923) καί ἀργότερα κατά τόν ἀπελευθερωτικό Ἀγώνα τῶν Κυπρίων τοῦ 1955 πού ζητοῦσαν τήν ἕνωσή τους μέ τήν Ἑλλάδα.

Ἀφορμή νά κάνω αὐτές τίς σκέψεις ἦταν τό νέο βιβλίο τοῦ θεολόγου-ἱστορικοῦ Ἀριστείδη Πανώτη μέ τίτλο «Τό Συνοδικόν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας», τόμος Γ΄,

τεῦχος Β΄, καί τόν εἰδικότερο τίτλο τοῦ Η΄ Μέρους «Ἡ “Μεταλωζάννεια” δοκιμασία τῆς Ἐκ-κλη-σίας Κωνσταντινουπόλεως (1923-1928)». Πρόκειται γιά 20 κεφάλαια πού ἀναφέρονται σέ διάφορα γεγονότα πού ἔγιναν μετά τήν Συνθήκη τῆς Λωζάννης.

Ἀπό τίς πολλές πληροφορίες πού διαβάζουμε σέ ὅλα τά κεφάλαια τοῦ βιβλίου, θά περιοριστῶ νά παρουσιάσω μερικά στοιχεῖα πού ἀναφέρονται στίς συνέπειες τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς καί τῶν λαθῶν τῶν Ἑλλήνων πολιτικῶν στήν ὑπόσταση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρ-χείου καί στήν μαρτυ-ρική ζωή τῶν Πατριαρχῶν καί τῶν Ἀρχιε-ρέων τοῦ Θρόνου μετά τήν Συνθήκη τῆς Λωζάννης.

1. Ἡ ἀλλαγή τῆς ὑπόστασης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-τριαρ-χείου

Ἡ Διεθνής Συνδιάσκεψη γιά τήν ἐπίλυση τῶν θεμάτων πού ἀνέκυψαν μετά τήν Μικρασιατική Καταστροφή ἔγινε στήν Λωζάννη τῆς Ἑλβετίας, ἡ ὁποία ἄρχισε στίς 13/20 Νεομεβρίου 1922 καί κατέληξε στίς 24 Ἰουλίου 1923 μέ τήν ὑπογραφή τῆς ὁριστικῆς συνθήκης εἰρήνης μεταξύ τῶν Συμμάχων καί τῆς Τουρκίας.

Ἐκτός τῶν ἄλλων σημείων, μέ τήν «Συνθήκη Εἰρήνης» στήν Λωζάννη τῆς Ἑλβετίας γινόταν γνωστό «ὅτι παραδιδόταν καί πάλι ἡ Πόλη (Κωνσταν-τινούπολη) στήν τουρκική κυριαρχία καί ταυτόχρονα ἀναγνω-ριζόταν πλέον διεθνῶς ἡ νέα ἐθνικιστική κυβέρνηση».

Στό παρόν κείμενό μου δέν θά ἀσχοληθῶ μέ τίς ἐπί μέρους ἀποφάσεις τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης, ἀλλά μέ ὅσα ἀφοροῦν τό Οἰκουμενικό Πατριαρ-χεῖο, τό ὁποῖο ὄντως βρέθηκε σέ δύσκολη θέση.

Ὁ Ἀριστείδης Πανώτης στήν ἀρχή τοῦ βιβλίου γράφει:

«Μέ τήν ὑπογραφή τῆς “Συνθήκης Εἰρήνης” στήν Λωζάν-νη τῆς Ἑλβετίας γράφτηκε ὁ ἐπίλογος τῆς “Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς”. Τότε τέθηκε κάποιος συμβιβασμός στίς ἑκατέρω-θεν μακροχρόνιες ἐδαφικές διεκδικήσεις Ἑλλήνων καί Τούρκων, ὅμως δέν ἐξασφαλίστηκε τό κλῖμα ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης πού εἶναι ἀπαραίτητο γιά τήν διευθέτηση καί τῶν θρησκευτικῶν προ-βλημάτων κατά τό Κανονικό Δίκαιο τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλη-σίας. Οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν κρατῶν πού συνῆλθαν στήν Λωζάννη ἐθεώ-ρησαν πολύ σωστά ἑαυτούς ἁρμοδίους μόνον γιά ἐπίλυση τῶν διακρατικῶν ζητημάτων. Τά θρησκευτικά καί πολιτιστικά ζητήματα μεταξύ τῶν Ὀρθοδόξων καί τῶν Τούρκων ἐθνικιστῶν, τά ἄφησαν ρυθμιζόμενα κατά τίς παλαιότερες διεθνεῖς συνθῆκες στήν καλή θέληση τῶν δύο χωρῶν, ὅπως τά ἀποδέχθηκαν οἱ αὐτοκρατορίες πού πέρασαν ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη μέχρι τόν 20ό αἰώνα. Οἱ συνελθόντες στήν Λωζάννη εὐελπιστοῦσαν ὅτι ξεπέρασαν τό

τεθέν ἀπό τούς Τούρκους “Πατριαρχικό ζήτημα” μέ διπλωματικούς χειρισμούς, ἴσως διότι δέν εἶχαν ἐμπειρία τῆς ἀγρι-ό-τητος τῆς ἐθνικιστικῆς ἐξάψεως τοῦ Νεοτουρκισμοῦ».

Οἱ Τοῦρκοι κατά τίς Συνεδριάσεις στήν Λωζάννη, ζήτησαν νά φύγη τό Πατριαρχεῖο ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη, ἀλλά οἱ Σύμμαχοι «ἀπείλησαν τότε τούς Τούρκους πώς ἄν ἐπιμείνουν νά μετατεθεῖ τό Πατριαρχεῖο ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη θά ἀρχίσουν πάλι οἱ ἐχθροπραξίες πού θά ἔκριναν τό μέλλον τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης. Ὁπότε, οἱ Τοῦρκοι ὑπεχώρησαν καί ὑπογράφηκε ἡ “Σύμβαση”».

Πάντως, τό Τουρκικό Κράτος μετά τήν Συνθήκη τῆς Λωζάννης ὑποχρεώθηκε μέν νά κρατήση τήν Ἕδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-τριαρχείου στήν Κωνσταντινούπολη, ἀλλά προέβη σέ δύο ἐνέργειες γιά νά ἐξαναγκάση τούς Ἀρχιερεῖς νά φύγουν μόνοι τους.

Ἡ πρώτη ἦταν νά ἀλλάξη τόν χαρακτῆρα τοῦ Οἰκουμε-νι-κοῦ Πατριαρχείου. Γράφει ὁ Ἀριστείδης Πανώτης: «Στούς πρώτους στόχους τῆς κυβερνήσεως τῆς Ἄγκυρας ἦταν καί ἡ μετάλλαξη τοῦ ἰδιά-ζοντα Ἑλληνορθόδοξου χαρακτήρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρ-χείου καί γιά νά τό πετύχει αὐτό καθιστᾶ τήν ἀνάδειξη τοῦ νέου Πατριάρχη μιά ἐσωτερική ὑπόθεση τῆς Ρωμαίικης Ὁμογένειας, στήν ὁποία δικαιοῦνται νά ἔχουν ἀνάμειξη μόνον οἱ ἀναγνωρι-σμένοι πλέον ὡς Τοῦρκοι πολῖτες ὀρθόδοξοι ἱερωμένοι. Ὅσοι ἀρχιερεῖς τῶν τριανταπέντε (35) Μητροπόλεων τοῦ Θρόνου παρα-στά-θηκαν στό διωκόμενο ποίμνιό τους ἤ καί δέχθηκαν συμ-μαχική προστασία κατά τήν περίοδο τῆς Ἀνακωχῆς τοῦ 1918 κατα-δικάζοντο εἰς θάνατον ἀπό τούς ἐθνικιστές καί μαζί μέ αὐτούς καί ὅσοι ἀκολούθησαν τό διωχθέν ἤ “ἀνταλλαγέν” ποίμνιό τους καί κατέφυγαν στήν ἑλληνική ἐπικράτεια. Αὐτοί θεωρή-θηκαν ὅτι ἀνέκτησαν δεσμό ἰθαγένειας μέ τό Ἑλληνικό κράτος καί συνέπεια ἦταν νά ἀπωλέσουν τήν ὀθωμανική ὑπηκοότητά τους καί ἐπομένως δέν δικαιοῦνται πλέον νά συμμετέχουν σέ συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, πού βρίσκεται ἐντός τοῦ τουρκικοῦ κράτους. Αὐτό στέρησε ἀπό τήν διοίκηση τοῦ Οἰκου-μενικοῦ Πατριαρχείου πλεῖστα ἱκανά καί ἐξαιρετικά καταρτι-σμένα ἀρχιερατικά στελέχη, ὅπως τόν Ἡρακλείας Φιλάρετο, τόν Κασσανδρείας Εἰρηναῖο, τόν Τραπεζοῦντος Χρύσανθο, τόν Ρόδου Ἀπόστολο, τόν Δυρραχίου Ἰάκωβο καί πλεῖστες ἄλλες ἀξιόλογες ἐκκλησιαστικές προσωπικότητες τοῦ Φαναρίου καί προέκυψαν πολλές δυσχέρειες στήν οἰκουμενική ἀποστολή τοῦ πανάρχαιου σεπτοῦ θεσμικοῦ κέντρου τῶν Ὀρθοδόξων».

Ἡ δεύτερη ἐνέργεια ἦταν ἡ ἐμφάνιση τοῦ «παπα-Εὐθύμη» γιά νά δημιουργῆ προβλήματα στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο. Γράφει:

«Ἡ Μεταλωζάννειος περίοδος τῆς ἐχθρικῆς τακτικῆς τῆς Ἄγκυρας κατά τοῦ Φαναρίου ἀρχίζει ὅταν ἐμφανίζεται στίς 2 Ὀκτωβρίου 1923 στό Πατριαρχεῖον ὁ παπα-Εὐθύμ Καραχισα-ρίδης ὡς ὁ “τοποτηρητής τῶν

Τουρκορθοδόξων” καί ὡς “ἐξου-σίαν ἔχων” ἐπιδιώκει ἀσεβέστατα μέ αὐθάδεια καί ἐνοχλητικά νά ἐνημερωθεῖ γιά τίς προϋποθέσεις πού βαδίζει ἡ Ἐνδημοῦσα Σύνο-δος στήν νέα πατριαρχική ἐκλογή καί εἰδικό-τε-ρα:

α) Ὡς πρός τόν τρόπο τῆς διεξαγωγῆς της καί τήν τήρηση τῆς ἀποστολῆς στήν κυβέρνηση πρό τῆς ἐκλογῆς τοῦ καταλόγου τῶν ἐκλεκτόρων καί τῶν ὑποψηφίων καί μετά ὡς πρός τήν νομι-μοποίησή της.

β) Ὡς πρός τήν συμμετοχή σ’ αὐτή τῶν λοιπῶν Ὀρθοδό-ξων Ἐκκλησιῶν. Μέ τό ἐρώτημα τοῦτο ἐπιδιώκεται νά προσμε-τρη-θεῖ ἡ ἀντίδραση τῶν ὀρθοδόξων κρατῶν, τῶν ὁποίων οἱ Ἀντιπρόσωποι ἀντιτάχθηκαν στίς τουρκικές ἀξιώσεις στήν Λω-ζάν-νη καί τί μπορεῖ νά συμβεῖ σέ περίπτωση παραβιάσεως τῶν Ἱερῶν Κανόνων».

Πάντως, οἱ Τοῦρκοι ὅταν ἤθελαν νά δημιουργοῦν προβλήματα στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο χρησιμοποιοῦσαν τόν «παπα-Εὐθύμη» καί τούς ὀπαδούς του.

2. Οἱ Οἰκουμενικοί Πατριάρχες στήν Μεταλωζάννεια ἐπο-χή

Οἱ Τοῦρκοι, ἐνῶ ἀπό τούς Συμμάχους ὑποχρεώθηκαν νά κρα-τήσουν τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο στήν Κωνσταντινού-πο-λη, ὅμως προσπαθοῦσαν μέ κάθε τρόπο νά ὑποτιμήσουν τόν ρόλο του καί ἀκόμη περισσότερο νά δημιουργήσουν προσκόμ-ματα στήν ἐκλογή τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν.

«Οἱ κεμαλικοί πίστευαν ὅτι, ὅπως εὔκολα ἀνέτρεψαν καί ἐκτόπισαν ἐκ τῆς Τουρκίας μέ συνοπτικές διαδικασίες καί κατά προσβλητικό τρόπο γιά τούς μουσουλμάνους τό ἰσλαμικό Χαλι-φᾶτο, θά μποροῦσαν ἄμεσα ἤ ἔμμεσα νά ἀπαλλαγοῦν καί ἀπό τήν παρουσία στήν Κωνσταντινούπολη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρ-χείου».

Σέ ὑπόμνημα πού ἀπέστειλε ἀργότερα ὁ Πατριάρχης Κωνσταντῖνος ΣΤ΄ στήν Γενεύη στίς 22 Φεβρουαρίου 1925, μετα-ξύ τῶν ἄλλων γραφόταν, ὅπως ἐξηγεῖ ὁ Ἀριστείδης Πανώτης, ὅτι ἡ Ἄγκυρα «ἐνῶ ἀπέσυρε κατά τίς συζητήσεις στήν Λωζάννη τό αἴτημά της γιά τήν ἀπομάκρυνση τοῦ Πατριαρχείου ἀπό τήν ἕδρα του καί ὁ ἱερός Θεσμός ἀποδέχθηκε τήν ἀποδέσμευσή του ἀπό τά κοσμικά προνόμια πού τόν περιέβαλε ὁ Μωάμεθ Β΄ καί προσαρ-μόστηκε αὐστηρά στήν ἐκκλησιαστική διακονία του, ἡ τουρκική κυβέρνηση δέν ἔπαυσε διά τῶν ὀργάνων της νά δη-μι-ουρ-γεῖ σ’ αὐτό κάθε εἴδους ἐμπόδια, προκειμένου νά μειώσει διεθνῶς τό πνευματικό καί ἐκκλησιαστικό του κῦρος».

Πάντως, τήν περίοδο μετά τήν Συνθήκη τῆς Λωζάννης τέσσερεις Πατριάρχες ἀντιμετω-πίζουν διάφορες δυσκολίες, ὅπως ἀνα-λύεται στό παρόν βιβλίο, ἤτοι ὁ

Μελέτιος Μεταξάκης, ὁ Γρη-γόριος Ζ΄, ὁ Κωνσταντῖνος ΣΤ΄ καί ὁ Βασίλειος Γ΄. Ἕνα ἀπό τά κεφάλαια τοῦ βιβλίου φέρει τόν τίτλο «Ὁ Πατριαρχικός “Γολ-γοθᾶς” ἀπό τό νέο καθεστώς». Ἡ ἐξιστόρηση τῶν γεγονότων δείχ-νει πράγματι τόν «Γολγοθᾶ» τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

α) Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Μελέτιος (25 Νοεμβρίου 1921 – 20 Σεπτεμβρίου 1923), πού ἦταν Πατριάρχης κατά τήν περίοδο τῆς Μικρασιατικῆς Ἐκστρατείας «θεωροῦσε δεινή ἦττα τῆς Χριστιανοσύνης τήν ἐγκατάλειψη τοῦ Πατριαρχείου στήν διάκριση τῶν νέων ἐξουσιαστῶν τῆς Τουρκίας ἀπό τούς συνελ-θόν-τας στήν Λωζάννη».

Ὁ Μελέτιος ἀπομακρύνθηκε ἀπό τόν Πατριαρχικό θρόνο καί ὁ «Ἐπίτροπος τοῦ Πατριάρχη, ὁ Καισαρείας Νικόλαος, ἀνέ-λαβε τήν δύσκολη ἀποστολή τῆς προσεγγίσεως ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου τοῦ νέου καθεστῶτος ἐπωφελούμενος τήν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς θεσπίσεως τοῦ νέου Συντάγματος».

«Βασικός στόχος τῶν ἐθνικιστῶν τῆς Ἄγκυρας ἦταν ὅ,τι δέν κατόρθωσαν κατά τίς συνομιλίες στήν Λωζάννη νά τό δρομο-λογήσουν γιά τά ἑπόμενα χρόνια. Ἀρχικά ἐπιχείρησαν τήν διεθνῆ ὑποβάθμιση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου χαρακτηρίζοντάς το ὡς ἱδρύματος “ἐσωτερικοῦ νομικοῦ δικαίου” καί ἑπομένως μή δικαιούμενου τιμητικῆς ἐκπροσωπήσεως στήν Ἄγκυρα. Μετά θέλησαν νά ἀσκήσουν ἐπιρροή στήν πατριαρχική ἐκλογή, ὑποδει-κνύοντας ὑποψηφιότητα τῆς ἀρεσκείας τους. Ὁ “Κατάλο-γος” τῶν ἐκλόγιμων συνοδικῶν ἱεραρχῶν πού ἐπέστρεψε στό Φανάρι ὁ νομάρχης περιλάμβανε μόνον τούς ἕνδεκα (11) ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερεῖς, πού ἀναγνωρίστηκαν ὡς μή “ἀνταλλάξιμοι” καί παρέ-μεναν στήν Κωνσταν-τι-νού-πολη ὡς ἔχοντες τήν τουρκική ὑπη-κοότητα κατά τίς γνωστές “Ὁδηγίες” τῆς 19ης Νοεμβρίου (1339) – 1923 (Π.Η.)».

Ἀπό τίς συζητήσεις μεταξύ τῶν Ἱεραρχῶν ὁ Χαλκηδόνος Γρηγόριος συγκέντρωνε τήν προτίμησή τους, ὁ ὁποῖος «δέν ἀναμείχθηκε στά τότε συμβάντα μέ τήν “Ἐθνική Ἄμυνα” στά τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀπό Ἀθηνῶν Μελετίου Μεταξάκη ὡς Πα-τριάρχου», μάλιστα δέ «διατηροῦσε καλές σχέσεις μέ τόν τουρκικό παρά-γοντα κατά τό διάστημα τῆς Ἀνακωχῆς τοῦ 1918 καί γι’ αὐτό κρίθηκε ὡς ὁ πλέον κατάλληλος ἱεράρχης γιά νά ἀποκαταστήσει τίς σχέσεις κατά τήν Μεταλωζάννεια περίοδο μέ τούς κυβερ-νῶντες τήν Τουρκία».

β) Ἔτσι, ὁ Γρηγόριος Ζ΄ ἐξελέγη Πατριάρχης τήν Πέμπτη 24 Νοεμβρίου ἤ τήν 6η Δεκεμβρίου 1923 (Νέο ἡμερολόγιο). Ἀνακοινώθηκε ἐπίσημα ἡ ἐκλογή του στήν Ἄγκυρα καί στήν Νομαρχία. Ὅμως, «ἡ ἐκλογή τοῦ νέου Πατριάρχη δυσα-ρέστησε τήν κυβέρνηση τῆς Ἄγκυρας καί ἀμέσως ἀπό τήν ἑπομένη τῆς ἐκλογῆς τοῦ Γρηγορίου Ζ΄ ἐξαπολύθηκε ἀπό τόν Νεοτουρκικό ἐθνικισμό μέσῳ τοῦ ἐλεγχόμενου

Τύπου σφοδρή προσωπική ἐπίθεση ἐναντίον του πρός ὑπόσκαψη τοῦ προσωπι-κοῦ του κύρους καί τῆς ἱερότητος τοῦ ἀξιώματός του καί συνεχί-στηκε ἡ ἔξαλλη πολεμική κατά τοῦ Πατριαρχείου “ὡς τοῦ ἀμετανόητου κέντρου προδοτικῆς συνομωσίας κατά τῆς Τουρ-κίας”! Ἀπλώθηκε μιά παγερή σιωπή γιά λίγες ἡμέρες καί μετά δόθηκαν τυπικές ἀπαντήσεις ἀπό τίς κατεστημένες Κεμαλικές ἀρχές, οἱ ὁποῖες στό διάστημα αὐτό “σχεδιάζουν” πῶς θά ἐμπο-δίσουν τήν ἐνθρόνιση τοῦ ἐκλεγέντος Πατριάρχη. Γιά τό ἀνίερο καί κακοποιό ἔργο ἐπιστρατεύεται ὁ παπα-Εὐθύμ φρου-ρού-μενος ἀπό μερικούς Τουρκολαζούς μαζί μέ τούς λίγους ὀπα-δούς του. Αὐτοί ἔφθασαν στίς 20 Δεκεμβρίου 1923 (Ν.Η.) καί ἔξαλλοι καί ἐπιθετικοί στράφηκαν κατά τῶν θυρωρῶν τῆς πύλης τοῦ Φανα-ρίου καί προχώρησαν θρασύτατα στά πατριαρχικά δώματα. Ἐκεῖ συνέλαβαν τόν Πατριάρχη καί τούς ἀρχιερεῖς καί μέ βίαιο τρόπο τούς ἐκδίωξαν ἀπό τά Πατριαρχεῖα γιά νά μήν πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐνθρόνισή του!».

Πρόκειται γιά θρασύτατες ἐνέργειες πού ἔγιναν μέ τήν προστασία καί τήν κάλυψη τῶν Τούρκων.

«Τότε ὁ Πατριάρχης καί ἡ περί αὐτόν Ἱερά Σύνοδος προστατεύοντας τό “αὐτοδιοίκητο” τοῦ Πατριαρχείου, πού εἶναι ἀπό μακροῦ κατοχυρωμένο καί μέ τό ἄρθρο 62 τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878, συνεδρίασαν ἐκτός Φαναρίου καί ἀνακοίνω-σαν τά ἔκτροπα στήν νομαρχία Κωνσταντινουπόλεως καί ζήτη-σαν τήν προστασία τῶν ἀρχῶν. Ταυτόχρονα ἐπικοινώνησαν μέ ὅλες τίς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες, καταγγέλλοντας τήν κατά-φωρη παραβίαση τῆς “Συνθήκης τῆς Λωζάννης” πέντε μῆνες μετά τήν ὑπογραφή της σέ ἕνα κράτος, πού ὑφίσταται πλέον χωρισμός τῆς Θρησκείας ἀπό τήν Πολιτεία! Ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐλεύ-θερη ἱεραρχία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καί ἡ ἱεραρχία τῆς Αὐ-το-κεφάλου Διοι-κήσεως ἀπευθύνθηκαν μέ διαμαρτυρίες στίς ἑτερόδοξες Ἐκκλη-σίες καί στίς πολιτικές ἀρχές τῶν κρατῶν, πού ὑπέγραψαν τήν Συνθήκην».

Ὑπῆρξε ἔντονη ἀντίδραση τῶν Ἀρχιερέων, τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχείων καί διεθνῶν παρα-γόντων ἐναντίον τῶν γεγονότων αὐτῶν, καί τελικά ἔγινε ἡ ἐνθρό-νιση στίς 30 Δεκεμβρίου 1923, καί τό Συνοδικό Δικαστήριο στίς 19 Φεβρουαρίου 1924 καθήρεσε ἀπό τό ἱερατικό λειτούργημα τόν παπα-Εὐθύμ γιά «φατρία καί στάση».

Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ζ΄ «μέ σπάνια εὐψυχία καί ἡρωισμό ἀντιμετωπίζει τά πολλά σοβαρά προβλήματα, πού προ-ξε-νήθηκαν ἀπό τίς πονηρές φαλκιδεύσεις πολλῶν ἄρθρων τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης ἀπό τήν Ἄγκυρα. Ὅμως, ὁ συνεχής κα-τατρεγμός μέ δικαστικές διώξεις καί ἄλλες θλιβερές ἀμφισβη-τή-σεις κλόνισαν τήν ὑγεία τοῦ Πατριάρχη. Τήν 1η Σεπτεμβρίου 1924 στήν τελετή τῆς Ἰνδίκτου δέν παρέστη ἀφοῦ προέκυψε κρίση χολολιθιάσεως ἀπό ἀποφρακτικό ἴκτερο. Ὁ ἴκτερος

ὅμως γενικευόταν καί ἐπιχειρήθηκε στίς 23 Ὀκτωβρίου ἐγχείρηση μέσα στό Πατριαρχεῖο. Δυστυχῶς μετά ἀπό λίγες ἡμέρες ἐμφανίστηκαν ἐπιπλοκές ἐπεκτάσεως τοῦ ἴκτερου (χρυσῆς) πού δέν τίς ἄντεξε καί ὁ σεπτός Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας κατέληξε σέ ἡλικία 79 ἐτῶν στίς 17 Νοεμβρίου τοῦ 1924».

Μετά τήν κοίμηση τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ζ΄ τήν 17 Νοεμβρίου 1924, «ὁ Δέρ-κων Κωνσταντῖνος ἦταν πλέον δημο-φι-λής Ἱεράρχης στήν Ὁμογένεια καί ἡ ἐκλογή του ἐθεωρήθη κα-τάλ-ληλη γιά νά ἀντιμετωπίσει τήν Μεταλωζάννεια ὀργή τῆς Ἄγκυ-ρας. Ὅμως ὁ δεσμός του μέ τήν Ὁμογένεια δέν ἄρεσε καθόλου στούς κρατοῦντες, πού ἐνδιαφέρονταν νά τόν ἀποσυνθέσουν αὐ-τόν ἀπό τό Φανάρι. Οἱ ἐθνικιστές κυρίαρχοι τῆς ἐξουσίας στήν Τουρκία σκέφτηκαν νά χρησιμοποιήσουν τήν εὐκαιρία τῆς συμ-φωνίας περί τῆς ἀνταλλαξιμότητας, μέσῳ τῆς Μεικτῆς Ὑποεπι-τροπῆς Ἀνταλλαγῆς πληθυσμῶν τῆς “Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν”, ἡ ὁποία τότε ἔδρευε στήν Κωνσταντινούπολη».

«Ἔτσι προσάγονται συνοδικοί ἀρχιερεῖς γιά δῆθεν ἐξακρί-βωση στοιχείων τους, συνοδευόμενοι πάντα ὡς δῆθεν “ὕποπτοι φυγῆς” ἀπό μυστικούς ἀστυνομικούς, ἐνώπιον τῆς Ὑποεπιτροπῆς Ἀνταλλαγῆς πού ἑδρεύει στήν Πόλη καί μέ αὐτόν τόν ἀνακριτικό τρόπο ἀναζητοῦνται ἀφορμές ἀπό τούς ἀρχιερεῖς γιά νά τούς καταστήσουν ἀρχικά ἀνασφαλεῖς καί νά τούς τρομοκρατήσουν καί μερικούς ἐξ αὐτῶν νά μπορέσουν νά τούς ἐκδιώξουν ἀπό τό τουρκικό ἔδαφος».

Τότε μέ ἀστυνομική συνοδεία «ὡς κρατούμενος» προσῆλ-θε ὁ ὑποψήφιος γιά τόν Πατριαρχικό θρόνο Δέρκων Κων-σταν-τῖνος στήν Ὑποεπιτροπή καί «ἐπί ὧρες τόν τα-λαιπωροῦν στόν προθάλαμο τῶν συνεδριάσεων γιά νά τόν ἀπα-ξιώσουν μέ μακρά ἀναμονή ὡς ἐπαχθές πρόσωπο». Μάλιστα, «δύο ἡμέρες πρίν τήν ἐκλογή ἡ Ἄγκυρα θέλησε νά ἐπιδείξη πάλι τήν πυγμή της γιά νά ἐκφοβίσει τούς ἐκλέκτορες γιά τήν ἐκλογή τοῦ ἀπό Δέρκων καί συνελήφθησαν καί μεταφέρ-θηκαν στήν Ὑποεπιτροπή καί ἄλλα δύο μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐπειδή δῆθεν εἶχαν ἔλθει στήν Κωνσταντινούπολη μετά τήν Ἀνα-κωχή τοῦ 1918».

γ) Τελικά, ὁ Μητροπολίτης Δέρκων Κωνσταντῖνος ΣΤ΄ ἐξελέγη Οἰκουμενικός Πατριάρχης στίς 17 Δε-κεμ-βρίου 1924, καί ἀμέσως ἔγινε ἡ τελετή τῆς «Ἀναρρήσεως εἰς τόν Θρόνον, καθώς καί ἡ ἀνάληψη τῶν καθηκόντων του», γιά νά προληφθοῦν ἀντιδράσεις ἀπό τούς Τούρκους.

«Ὅμως, ἡ ἐκλογή αὐτή δυσαρέστησε τήν κυβέρνηση τῆς Ἄγ--κυ-ρας, γιατί ἔδειχνε ὅτι τό Πατριαρχεῖο ὑπεραμυνόταν τῆς ἀνεξαρτησίας καί τῶν θρησκευτικῶν δικαιωμάτων του στό νά ρυθμίζει μόνο τά τοῦ οἴκου του καί πώς ἐπιμένει νά γίνονται σεβαστές οἱ ἐπιλογές του καί μέσα στό ἐκσυγχρονιζόμενο νέο κράτος. Αὐτή ἡ ξεκάθαρη θέση τοῦ Φαναρίου προκάλεσε τίς ὀχλοκρατικές ἐνέργειες τῆς

“Τουρκορθοδόξου” συμμορίας τοῦ καθηρεμένου “Καραχισαρίδη-Erenerol” καί στίς ἐπάλληλες ταπει-νωτικές ἐνοχλήσεις καί ἐνέργειες τῆς Ἀστυνομίας τοῦ Φαναρίου ἀπό τίς 22 μέχρι τήν 24ην Δεκεμβρίου 1923 κατευ-θυνόμενες μέ ἐμπάθεια ὑπό τοῦ τουρκικοῦ Τύπου, ἐνῶ ἡ κυ-βέρνηση τῆς Ἄγ-κυρας ἀναζητοῦσε τρόπους ἐκτοπίσεως τοῦ ἐκλε-γέν-τος Πατριάρ-χη».

Στήν συνέχεια οἱ Τοῦρκοι μέ βίαιες ἐνέργειες τόν ἀπέλασαν ἀπό τήν Τουρ--κία. Ἡ περιγραφή τῶν τραγικῶν αὐτῶν γεγονότων εἶναι γλαφυρά ἀπό τόν Ἀριστείδη Πανώτη:

«Κατά τήν 43η ἡμέρα τῆς πατριαρχίας τοῦ Κωνσταντίνου ΣΤ΄ μέ κάθε μυστικότητα ἡ Νομαρχία διά τῆς Ἀστυνομίας ὀργα-νώνει τήν ἀπέλαση τοῦ Πατριάρχη γιά νά δείξουν στήν μου-σουλμανική κοινή γνώμη τῆς χώρας ὅτι πράττουν τά ὅμοια στόν θρησκευτικό ἡγέτη τῶν Χριστιανῶν μέ ἐκεῖνα πού ὑπέστη πρίν λίγους μῆνες ἐκτοπιζόμενος καί ὁ Χαλίφης τους Ἀβδούλ Μετζίτ καί ὅτι ἔμπρακτα πλέον χωρίζουν τήν Θρησκεία ἀπό τό νέο κρατικό μόρφωμα πού συνιστοῦν μέ λαϊκό χαρακτήρα. Στίς 6.30΄ π.μ. τῆς 30ῆς Ἰανουαρίου 1925, ἑορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἀφοῦ εἶχαν διακόψει τήν τηλεφωνική ἐπικοινωνία γιά νά αἰφνι-διάσουν τούς πάντες καί νά μήν εἰδοποιηθοῦν οἱ συνοδικοί ἀρ-χιερεῖς καί ὁ λαός, καταφθάνουν τίς πρῶτες πρωινές ὧρες στό Φανάρι ἀστυνομικοί καί ἀξιώνουν ἀπό τόν φύλακα νά τούς ἀνοίξει τήν πύλη, ὁπότε ὁρμοῦν καί ἀνέρχονται στόν κοιτῶνα τοῦ Πατριάρχη! Τόν ξυπνοῦν ἐπιτακτικά ὡς καταζητούμενο: “Ἡ Ἀστυ-νομία”! Μόλις ἄνοιξε τήν θύρα εἰσόρμησαν στό κελλί του καί τοῦ παραδίδουν τό ἔνταλμα συλλήψεώς του μαζί μέ τό τουρ-κικό “Διαβατήριο ἀνταλλαξιμότητος”. Ἡ ἀσεβής αὐτή σκηνή ἔμοιαζε μέ σύλληψη δραπέτου! Ὁ ἐπικεφαλής τοῦ δίδει καιρό 10 μόλις λεπτά νά ντυθεῖ παρουσία του καί χωρίς νά εἰδοποιήσει κανέναν νά τόν ἀκολουθήσει! Ὁ Πατριάρχης μέ ἀξιοπρέπεια καί εὐγένεια τούς ζήτησε λίγο χρόνο νά διεκπεραιώσει τήν διαδικασία τῆς ἀναθέσεως τῆς Ἐπιτροπείας του στόν Μέγα Πρωτοσύγκελλο Πολύκαρπο Δημητριάδη, μετέπειτα Μητροπολίτη Μύρων καί Προύσης. Καί ἀφοῦ διεκπεραιώθηκε αὐτή ἡ διαδικασία προσκύ-νησε στό παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου -τότε τοῦ ἁγίου Εὐ-στα-θίου- καί κατέβηκε στόν περίβολο. Διερχόμενος ἀπό τήν “Κλειστή Πύλη” ὑποκλίθηκε στό σύμβολο αὐτό τῆς διαμαρτυρίας κατά πάσης θρησκευτικῆς βαρβαρότητας καί πορεύθηκε καί προ-σκύνησε στόν πατριαρχικό ναό. Τέλος ἐξῆλθε τῆς πύλης καί ἐπιβιβάστηκε στό αὐτοκίνητο τῆς Ἀστυνομίας καί ὁδηγήθηκε ὑπό αὐστηρή φρούρηση στόν σιδηροδρομικό σταθμό τοῦ “Σίρκετζι”! Ἐκεῖ ἐπιβιβάστηκε μέ συνοδεία φρουρῶν στήν ἀμαξοστοιχία πού ἔφευγε γιά τά ἑλληνικά σύνορα! Ἕνας παρατυχών ὁμογενής στόν σταθμό, πού ἔσπευσε μέ σεβασμό νά τοῦ φιλήσει τό χέρι τόν ρώτησε ἄν ἔλαβε μαζί του χρήματα, ὅταν ἄκουσε τήν ἄρνησή του μέ φορτικότητα τοῦ πρόσφερε 200 τουρκικές χάρτινες λίρες πού εἶχε στό πορτοφόλι του!».

Ὅταν μαθεύθηκε τό γεγονός τῆς ἀπελάσεως τοῦ Πατριάρχου, «ἀναστατώθηκαν οἱ ἀρχιερεῖς, ὁ κλῆρος καί ἡ Ρωμιοσύνη τῆς Πόλης! Ὅλοι πλέον ἔβλεπαν καθαρά διαγραφόμενο τό ζοφερό μέλλον τοῦ Πατριαρχείου καί τῆς Ὁμογένειας στήν Τουρκία ὑπό τό νέο καθεστώς. Οἱ ἑλληνοτουρκικές σχέσεις τότε ἔφθασαν στό χειρότερο σημεῖο ἐξάψεώς τους μετά τήν ὑπογραφή τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης καί ἀπειλοῦνται γεγονότα».

Ἀντίθετα, ἀπό ὅπου περνοῦσε ἡ ἀμαξοστοιχία μέ τόν ἀπελαθέντα Πατριάρχη

γινόταν συγκέντρωση κόσμου μέ ἐνθουσιασμό.

«Μόλις ἡ ἀμαξοστοιχία ἔφθασε στό Πύθιο στίς 10 τό βράδυ τόν ὑποδέχονται μέ σεβασμό οἱ μητροπολῖτες τοῦ Ἕβρου, Διδυμοτείχου Φιλάρετος Βαφείδης καί Ἀλεξανδρουπόλεως Γερβάσιος Σαρασίτης καί οἱ συνοριακές ἀρχές. Ὅταν ὁ Πατριάρχης ἔφθασε στόν σταθμό τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως τό σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ τόν περιβάλλει μέ συγκίνηση καί θερμές ἐκδηλώσεις μέ ἐπικεφαλῆς τίς στρατιωτικές καί τίς πολιτικές ἀρχές, τά προσφυγικά καί λοιπά σωματεῖα τῆς πόλεως. Ἡ πρώτη δήλωση τοῦ Πατριάρχου προκάλεσε τήν ἐκρηκτική ἀγανάκτηση τοῦ πλήθους κατά τῶν Τούρκων! Εἶπε: "Ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖται ἐν διωγμῷ. Διώρισα ἀντιπρόσωπον τόν μέγαν πρωτοσύγκελλον πρός ἀπόδειξιν ὅτι ἡ Ἐκκλησία διατελεῖ ἐν διωγμῷ"».

«Τίς νυκτερινές ὧρες τόν ὑποδέχονταν μέ ἀναμμένα κεριά καί μέ συγκινητικές ἐπευφημίες, κραδαίνοντας λάβαρα καί ση-μαῖες, διαβάζοντας ψηφίσματα μέ ζωηρότατες διαμαρτυρίες, ἀπο-δοκιμάζοντας τόν ἐμπαθῆ κυνισμό τῶν διωκτῶν τῆς Ἐκκλη-σίας μας, προσπαθώντας νά τήν ἀποδυναμώσουν».

«Ἡ ἀρχική ὑπόδειξη τῆς κυβερνήσεως ἦταν νά πορευθεῖ στήν Ἀθωνική Πολιτεία γιά νά ἀποφευχθεῖ ἡ ἔξαψη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ κατά τῶν Τούρκων καί ὁ ἐκτοπισμός του νά προκαλέσει μεγαλύτερη συγκίνηση στήν κοινή γνώμη καί τό διεθνές ἐνδιαφέρον τῶν κυβερνήσεων. Ὅμως ὁ Πατριάρχης ἔκρινε πώς πρέπει νά βρεθεῖ στό μέσον τῆς Ἱεραρχίας του στίς Νέες Χῶρες καί συνασπισμένος μαζί της νά ἀποκαλύψει τήν ἀδίστακτη τακτική τῆς Ἄγκυρας νά περιορίσει καί νά περικόψει τά συμφωνηθέντα στήν Λωζάννη περί τοῦ Πατριαρχείου. Ἔτσι βάδισε ἀποφασιστικά πρός τήν συμπρωτεύουσα».

Ὁ Πατριάρχης ἔφθασε στήν Θεσσαλονίκη, ὅπου παρέμεινε γιά ἕξι μῆνες, ἀσκώντας ποιμαντική δραστηριότητα στούς πρό-σφυγες, ἀφοῦ μέχρι τότε οἱ Ἐπαρχίες αὐτές ὑπήγοντο στό Οἰκου-μενικό Πατριαρχεῖο.

«Ὁ Πατριάρχης ἀπό τήν Θεσσαλονίκη ὡς “ἐπι-κε-φαλῆς” τῆς Ἱεραρχίας του ἀπηύθυνε τηλεγραφική διαμαρ-τυρία πρός τούς πρωθυπουργούς ὅλων τῶν κρατῶν πού ὑπέ-γραψαν τήν “Συνθήκη τῆς Λωζάννης” καταγγέλλοντας τό αὐθαί-ρετο πραξικόπημα τῶν Τούρκων οἱ ὁποῖοι καταπάτησαν τά συμ-φω-νηθέντα στήν Λωζάννη γιά τήν παραμονή τῆς Καθέδρας τῆς Ὀρθοδοξίας στήν Κωνσταντινούπολη, ὡς θρησκευτικοῦ καί πνευ-ματικοῦ κέντρου αἰώνων καί γιά τήν σκόπιμη παρερμηνεία διατάξεων τῆς ἀποφάσεως περί τῆς “Ἀνταλλαγῆς τῶν Πλη-θυ-σμῶν”, προκειμένου νά ἀπελάσουν τόν ὑπεύθυνον ταγόν τῶν μυριάδων ὀρθοδόξων τῆς Ἀνατολῆς πού ἀσκοῦσε τό λειτούργημά του ὅπως καί οἱ προκάτοχοί του στήν Κωνσταντινούπολη ἐπί 15 αἰῶνες!».

Ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση, εὑρισκόμενη μπροστά στό τρα-γι-κό γεγονός τῆς ἀπέλασης τοῦ Πατριάρχη, ἐπιχείρησε νά διεθνο-ποιήση τό θέμα μέ προσφυγή στήν «Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν», ἔγινε συλλαλη-τή-ριο στήν Ἀθήνα, ἀντέδρασαν τά Ὀρθόδοξα Πατριαρ-χεῖα καί ἄλλοι ὀργανισμοί, ὑπῆρξε πρόταση ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας στόν Πατριάρχη νά «ἐγκατασταθεῖ στή Μόσχα μέ ὅλα τά δικαιώματα τοῦ Ρώσου Πατριάρχη», ἡ ὁποία πρόταση ἀπερρί-φθη ἀπό τόν Πατριάρχη, τό Συμβούλιο τῆς «Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν» ἐξέτασε τήν ἐπιχειρη-ματολογία τῆς Ἑλ-λά-δος νά παραπέμψη τό ζήτημα στό «Διεθνές Δικαστήριο τῆς Χάγης».

Ἀκόμη, οἱ Τοῦρκοι ἀπέλασαν τούς Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου, ὥστε νά ἀναγκασθοῦν νά μετακινηθοῦν ἀπό τήν τουρκική ἐπι-κράτεια.

Ἔγιναν διάφορες διαβουλεύσεις γιά τήν ἐπίλυση τοῦ θέμα-τος καί κατέληξαν σέ συμβιβασμό. Οἱ Ἐγγυήτριες Κυβερνήσεις τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης «εἰσηγήθηκαν τόν συμβιβασμό τῶν δύο Κυβερνήσεων γιά πολιτικούς καί ἐμπορικούς λόγους». «Ἡ ἑλληνική κυβέρνηση ἀποδέχθηκε τόν συμβιβα-σμό πού θά ἀπο-καθιστοῦσε τήν ὁμαλότητα στό Φανάρι» μέ τήν διπλῆ λύση:

α) Ἡ ἑλληνική κυβέρνηση νά ἀποσύρει τήν προσφυγή της καί ὁ ἀπελαθείς Πατριάρχης νά ὑποβάλει τήν κανονική του πα-ραίτηση.

β) Ἡ τουρκική κυβέρνηση νά ἀναγνωρίσει ὡς μή ἀνταλ-λάξιμους ὅλους τούς ἀρχιερεῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρ-χείου πού βρίσκονται στήν Κωνσταντινούπολη, οἱ ὁποῖοι καί θά ἐκλέξουν μέ κάθε ἐλευθερία τόν νέο Πατριάρχη».

Μέσα στό πλαίσιο αὐτό ὁ Πατριάρχης Κωνσταντῖνος ΣΤ΄ ὑπέγραψε τήν παραί-τησή του στίς 22 Μαΐου 1925, γιά νά διευκολύνη τά πράγματα, στίς 6 Ἰουλίου

ἀνεχώρησε ἀπό τήν Θεσσαλονίκη γιά τήν Χαλκίδα, ὅπου ἔζησε δύο χρόνια καί στίς 24 Ἰανουαρίου 1927, μέχρι τόν θάνατό του, πού συνέβη στίς 28 Νοεμβρίου 1930, σέ ἡλικία 71 ἐτῶν, παρέ-μεινε στήν Ἀθήνα σέ οἰκία πού προσέφερε ἡ Ἑλληνική Κυβέρνη-ση «στό μέσο τοῦ προσφυγικοῦ κόσμου, μεταξύ τῶν συνοικισμῶν τῆς Νέας Χαλκηδόνος καί τῆς Νέας Φιλαδέλφειας, ὅπου μέχρι σήμερα ὑφίσταται ἡ "Πλατεία Πατριάρχου", τιμώ-μενος ὡς ζων-τα-νό σέμνωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καί πατέ-ρας τοῦ ἐκπατρισθέντος Μικρασιατικοῦ ἑλληνισμοῦ».

γ) Ὕστερα ἀπό τίς κινήσεις αὐτές, τήν 13η Ἰουλίου 1925 ἐξελέγη Πατριάρχης ὁ Βασίλειος Γ΄, ἀπό Μητροπολίτης Νικαίας, σέ ἡλικία 85 ἐτῶν. Ἦταν σοφός Ἱεράρχης, «λιτός στόν βίο, ἀφιλάργυρος, ἀκτήμονας καί φιλάν-θρωπος», μέ σπουδές στήν Εὐρώπη καί «γλωσσομαθέστατος συγ-γρα-φέας». Δύο ἡμέρες πρίν τήν ἐκλογή του ἔγιναν βίαιες ἐνέργειες. Γράφει ὁ Ἀριστείδης Πανώτης:

«Τό ἀπόγευμα τῆς 11ης Ἰουλίου (1925) τρεῖς κακοποιοί ἁπάγουν ἀπό τήν κατοικία του καί κακοποιοῦν στήν περιοχή Κασίμ Πασᾶ τόν ἀρχιγραμματεύοντα Σάρδεων Γερμανό. Μέ μα-χαίρι τοῦ ἀποκόπτουν τήν γενειάδα τραυματίζοντάς τον καί τοῦ ἀφήρεσαν τό καλυμαύχιο γιά νά τό δείξουν στόν ἀποστολέα τους, πού δέν ἦταν ἄλλος ἀπό τόν καθαιρεθέντα Εὐθύμη! Ἀκόμη καί ὁ ταραχοποιός τοῦ Γαλατᾶ Δαμιανίδης ἔφθασε μέχρι τό Φανάρι καί ἀπαιτοῦσε τήν ἐκλογή τοῦ Νεοκαισαρείας Ἀμβροσίου! Ἔναντι ὅλων αὐτῶν τῶν ἀθλιοτήτων οἱ συνοδικοί στάθμισαν τίς εὐθῦνες τους στό μέσον αὐτῆς τῆς σφοδρῆς καταιγίδος τοῦ τουρκικοῦ ἐθνικισμοῦ καί ἔθεσαν τό μέλλον τοῦ Πατριαρχείου ὑπεράνω κάθε προκλήσεως καί προσωπικῆς γνώμης καί σταθερά προέκρι-ναν γιά τήν ὥρα αὐτή τήν ὑποψηφιότητα τοῦ γεραροῦ καί κορυφαίου "Δασκάλου τῆς Ἱεραρχίας" Νικαίας Βασιλείου γιά τήν ὁμαλή μετάβαση τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως στήν «Με-τα-λωζάννεια περίοδο τῆς Ἱστορίας της».

«Ἡ ἐνθρόνιση ἔγινε ἀμέσως σεμνά καί χωρίς χρονοτριβή κατά τήν Τάξη καί τήν πατριαρχική ράβδο τοῦ παρέδωσε ὁ Και-σαρείας Νικόλαος».

Ὁ Πατριάρχης Βασίλειος, ἐκτός τῶν ἄλλων ἐκκλησια-στικῶν θεμάτων, ἐπίλυσε τόν τρόπο διοικήσεως τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου στήν Ἑλλάδα μέ τήν ἔκδοση τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928. Ἐκοιμήθη τήν 29 Σεπτεμ-βρίου 1929, καί τήν 7 Ὀκτωβρίου 1929 ἐξελέγη Οἰκουμενικός Πατριάρχης ὁ Φώτιος Β΄.

Στίς 19 Ἰουνίου 1930 ὑπεγράφη σύμφωνο «Φιλίας καί Εἰρήνης» μεταξύ τῆς Ἄγκυρας καί τῶν Ἀθηνῶν ἀπό τόν Βενιζέλο καί τόν Κεμάλ.

Διαβάζοντας ὅλα αὐτά ἐθαύμασα γιά μιά ἀκόμη φορά τό μαρτυρικό φρόνημα καί

τήν μαρτυρική ζωή τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινοπόλεως, καί τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, οἱ ὁποῖοι σέ δύσκολες ἐποχές ἐνήργησαν μέ ἀποφασιστικότητα, νηφαλιότητα καί διάκριση καί κατόρθωσαν νά παραμείνη ὡς ἕδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ Κωνσταντινούπολη.

Τελικά, ὅλες τίς κινήσεις γιά τήν συγκρότητση τοῦ Ἑλλη-νι-κοῦ Κράτους, τίς πλήρωσε πολύ ἀκριβά τό Οἰκουμενικό Πα-τριαρ-χεῖο, μέ θυσίες, δοκιμασίες καί αἵματα.

Ἐπίσης, κατάλαβα ἀκόμη περισσότερο γιατί αὐτήν τήν κρίσιμη περίοδο μετά τήν Συνθήκη τῆς Λω-ζάννης, καί κυρίως τό 1928, ὕστερα ἀπό τά γεγονότα πού ἀναφέρθησαν, δόθηκαν οἱ Ἐπαρχίες τοῦ Θρόνου, οἱ λεγόμενες «Νέες Χῶρες», στήν Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος «ἐπιτροπι-κῶς», καί τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο κράτησε τό ἀνώτατο κανονικό δικαίω-μα στίς Μητροπόλεις του στήν Ἑλλάδα.

Ἀσφαλῶς, ὅπως ἔχω ἀναλύσει σέ ἄλλο βιβλίο μου μέ τίτλο «Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος», ἡ Αὐτο-κέφαλη τότε Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καί ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση διέγνωσαν σημαντικούς Ἐκκλησιαστικούς καί Ἐθνι-κούς λόγους γιά νά μή χειραφετηθοῦν οἱ Ἐπαρχίες αὐτές τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου στήν Ἑλλάδα, ἀλλά νά δοθοῦν μόνον διοικητικῶς καί ἐπιτροπικῶς σέ αὐτήν.

Ἑπομένως, πρέπει νά μαθαίνουμε τήν σύγχρονη ἐκκλη-σιαστική ἱστο-ρία, ὥστε νά μή διαπράττουμε σοβαρά λάθη. Γι’ αὐτό καί εὐχα-ριστῶ τόν Ἀριστείδη Πανώτη γιά τήν προσφο-ρά του σέ αὐτό τό σημαντικό θέμα καί τίς πληροφορίες πού μᾶς δίνει.–